

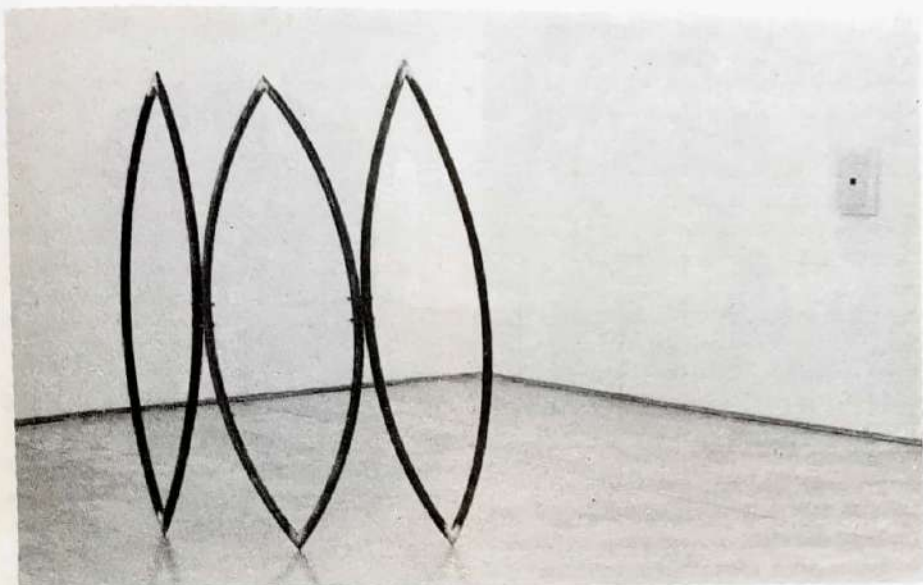
Predmet po sebi

ZORAN PANTELIĆ, Galerija savremene likovne umetnosti, Novi Sad

Kosta Bogdanović

Kao što latinski iskaz *res* (stvar) podrazumeva ono što je po sebi a ni manje ni više od onoga što je za sebe, tako bi se moglo reći i za elementarno shvatanje forme u umetničkom htenju (koja je u nekom slučaju) uzrok i posledica značenja same sebe. U novijoj umetničkoj praksi istraživanje nove forme kao da je završeno, ali traganje za mogućim (drugim) smislom već postojeće forme kao da tek počinje. Posezanje za postojećim materijalom i formom "kao svojim" u savremenom duhovnom nasleđu, nije samo izraz postmodernističkog shvatanja raznih istorizama koliko težnja umetnosti ne samo da ona ne bude "mrtva" već da bude beskonačna. Otuda na svaki način, ona je i moguća.

Pred prizorom elementarno načinjenih oblika u shemi već poznatog ali izvan uobičajenih dimenzija u njihovom formalnom značenju kao što su krug, trougao ili pravougaonik, najčešće se javlja začudnost koja se svodi na smisao svrhovitosti tako oblikovanog predmeta. Potrebno je pri tome imati u vidu da neki konvencionalni (upotrebnici) predmeti promenom uobičajenih dimenzija i takođe zamenom uobičajenog materijala mogu izgledati fantomski (kao na primer izmenjene dimenzije naliv-pera, mistrije, brijanja i drugih) dok opet neki promenom dimenzija ostaju vizuelno samo na nivou konstatacije o svom umanjenom ili uvećanom izgledu. Da se neki od tako izabranih oblika, kao što su uobičajene geometrizovane strukture, svojom pojavnošću obznane nedvosmisleno logikom skulptorske prostornosti, moguće je samo kod onih umetnika za koje je promišljanje datog materijala u zatom obliku istovremeno izazov i poverenje s pokrićem u sopstvene snage u tome da će tako lako prepoznatljiva forma steći status novog viđenja, drukčije dakle od onog što je svima poznato. Od registra pojmova i značenja za neobičnost predmeta do smisla skulptovane forme u kreativnim poduhvatima, kao što je Pantelićev, naglo se rađa oslobođenosti od imperativa upotrebnosti "datog predmeta". Prevođenje vizuelne senzacije oblika u status njegove oprostovene igre, uspostavlja se i pravila novostvorene prostornosti ka učestvovanju izvan gledanja, dakle ulaženjem posetilaca u međuzone pojedinih komada u prostoru galerije. Iako pravila takve igre nisu definisana, ugođaj u

Zoran Pančević / Ogledalo, 1993. bronza, aluminijum, parafin, drvo

mimohodu i dodirnom "stvari" su uzbudljivi, upravo zato što – kretanjem posetilac desakralizuje prostor strogim rasporedom skulptovanih repera galerije.

U takvom svetu oživljenog prostora koga je ostvario Zoran Pančević svojim izložbama u Galeriji savremene umetnosti u Novom Sadu, decembra 1973. i u Galeriji Doma omladine u Beogradu, februara 1994. stvoren je poseban priziv urbanog u svakodnevici, jer Pančevićeva skulptorska sprega materijala i oblika APSOLUTNO ukazuju na kulturu urbane strukture. Time se i uspostavlja mnogoznačnost atribucija Pančevićeve RES-FORME od njenog enciklopedijskog značenja: predmet, stvar, odnos, stvarnost, očiglednost, istina, posed, položaj, građa, gradivo i mnoga druga značenja obistinjena konzistentnošću skulptoralne strukture, koja određuje i drugu stranu objektivnosti metalnoj formi a koja sada za svoju ostvarenost uvodi "zvuk" vizuelne metafore i to standardnima industrijskih profila metala, kojima autor, takođe, ništa ne oduzima niti dodaje. Samim tim se njegovi metalni komadi imanentno određuju atributima savremenog prepoznavanja onoga što je već ranije poznato, jer takve forme ne "žele" i ne mogu da prevaziđu svoje elementarno poreklo. Konvencionalne forme u metalu kao što su krug ili trougao, baš zato što su kao pojam i značenje opšti i svačiji ovde su dovedeni u stanje personalne volje, posebno po onome kako su zaustavljeni u svom pokretu i u momentu prezentacije na tlu a to znači gde su i kako javno postavljene. To je jedna od bitnih Pančevićevih oslobođenosti od nečega (konvencionalnog značenja određene forme)

i slobode za nešto (poverenje u novi status znakovnosti i njegov smisao kada se obična forma /trougao/ nađe u neobičnom odnosu prema tlu u prostoru galerije).

Pančevićeve izložbe u Galeriji savremene likovne umetnosti u Novom Sadu 1993. i (redukovana) u Galeriji Doma omladine u Beogradu 1994. pokazuje mogućnosti jednostavne forme adaptibilne za svaki prostor.

Na izložbama u pomenutim galerijama Pančević je pre svega lucidno odabrao količinu izloženog materijala svestan mogućnosti da se na takav način može zadobiti svojstvo autonomnog prostora svakog komada u skulptovanom prostoru galerije. Time je ambijentacija njegove metalne forme dobila status osvešćene prostornosti skulptoralnog stanja koje je suštinski oživljeno telesnošću posetilaca u njemu. To je moment "poziva na igru", jer ma koliko takav ugođaj prostornosti same skulptorske forme u zadatosti galerije bio sveden na samog sebe, on i objekti u njemu, tada nisu sakralizovani. Otuda su i skulpture na svom savršeno pronađenom mestu postale aktivnije u svom vizuelnom dozivu upravo posredovanjem tela posetilaca. U tom smislu može se govoriti o jednoj posebnoj vrsti estetizacije profanog prizora elegantnog reda i odmerenosti činilaca materijaliteta jednostavne metalne forme. Time je Pančević stvorio događaj emancipovane jednostavnosti koja jedino tako može da akumulira multi-analognu značenja u najširem pojmu RES.